

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра економічної теорії та економічних методів управління

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи
Пантелеймонов А.В.

“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

галузь знань _____ 05 Соціальні та поведінкові науки _____

спеціальність _____ 051 Економіка _____

освітня програма _____ Економічна теорія та економічна політика _____

вид дисципліни _____ за вибором _____

факультет _____ економічний _____

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету

“ 22 ” червня 2018 року, протокол № 7

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Нестеренко Оксана Михайлівна, кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та економічних методів
управління

Протокол від “ 01 ” червня 2018 року № 10

Завідувач кафедри економічної теорії та економічних методів управління

_____ Гриценко А.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією економічного факультету

Протокол від “ 21 ” червня 2018 року № 9

Голова методичної комісії економічного факультету

_____ Євтушенко В.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

1. Опис навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни “Економіка знань” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності ‘Економіка’.

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Економіка знань” є формування у студентів цілісного уявлення про економіку знань та інтелектуальний потенціал людини як провідний виробничий ресурс в ній.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Економіка знань” є:

- стимулювати розвиток загальнокультурних компетенцій на основі вивчення положень концепції економіки знань, необхідних для осмислення процесів, що відбуваються в соціально-економічній сфері постіндустріального суспільства;

- розвивати здатність здійснювати аналітичну діяльність в області економіки знань на основі системного вивчення сучасних досліджень з економіки знань і її прикладним аспектам;

- сприяти вмінню критично оцінювати результати досліджень в області економіки знань, виділяти перспективні напрямки;

- сприяти формуванню загально професійних компетенцій, пов'язаних із здатністю формулювати й аргументувати власну позицію з проблем економіки знань та соціально-економічному розвитку країни, умінням використовувати на практиці отримані знання.

1.3. Кількість кредитів – 5 кредитів ECTS

1.4. Загальна кількість годин – 150 годин.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-й
Семестр	
6-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	год.
Лабораторні заняття	
-	год.
Самостійна робота	
86 год.	год.
Індивідуальні завдання	
-	

1.6. Заплановані результати навчання

Після проходження курсу студенти повинні знати:

- закономірності функціонування економіки знань;
- сутність економіки знань та основні компоненти дисципліни;
- основні положення концепції економіки знань;
- роль людини у формуванні суспільства знань;

А також, вміти:

- аналізувати у взаємозв'язку економічні явища і процеси, що відбуваються під час формування економіки знань;
- висловлювати свою точку зору з приводу формування економіки знань в країнах світу;
- критично оцінювати основні положення концепції економіки знань та новітні розробки за даною проблематикою.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Сутність та характерні риси економіки знань

Тема 1. Основні риси та характеристики постіндустріального етапу розвитку.

Глобалізація як основна характеристика сучасного етапу розвитку економіки. Розвиток наукомістких технологій. Інформація і знання, як основний виробничий ресурс. Людський капітал, як головний інтенсивний чинник розвитку постіндустріального суспільства. Теоретичні знання, як джерело нововведень та формулювання політики. Створення нових інтелектуальних технологій.

Тема 2. Порівняльна характеристика економіки знань, інформаційної економіки, інноваційної економіки.

Виникнення, розвиток і основні ознаки постіндустріального суспільства. Інноваційна економіка, інформаційна економіка, економіка знань. Інформація і знання як провідні ресурси сучасного розвитку.

Тема 3. Умови та передумови виникнення економіки знань.

Фінансування розвитку людського капіталу. Рівень охорони здоров'я та якість освіти, як умова розвитку економіки знань. Політика розвитку людського інтелектуального капіталу, як одна з головних складових стратегії конкурентоспроможності країни при формуванні економіки знань.

Тема 4. Економічна сутність та властивості інформації і знань.

Сучасні концептуальні погляди на природу інформації. Атрибутивна концепція інформації. Функціональна концепція інформації. Зв'язок знання та інформації. Властивості знання, як суспільного блага. Характеристики знань. Відмінності між знанням та інформацією.

Тема 5. Людина як провідний ресурс економіки знань.

Людський потенціал інноваційної економіки. Посилення духовної мобільності людського потенціалу в умовах глобалізації. Трансформація соціального молодіжного потенціалу у контексті постіндустріалізму. Розвиток органічної єдності людини і довкілля в сучасній економічній теорії.

Розділ 2. Умови формування економіки знань.

Тема 6. Основні параметри економіки знань.

Якісна освіта як один з основних чинників розвитку економіки знань. Економічні стимули та інституційний режим заохочення до ефективного використання національних і глобальних знань в усіх секторах економіки. Ефективна інноваційна система. Динамічна інформаційна інфраструктура. Держава як ініціатор та координатор становлення і розвитку економіки знань.

Тема 7. Освіта як головна сфера формування економіки знань.

Концепція безперервної освіти впродовж усього життя людини. Взаємодія освіти з ринком праці. Основні передумови та тенденції зменшення дистанції між фундаментальними та прикладними дослідженням. Впровадження нових педагогічних підходів, що ґрунтуються на альтернативних механізмах передачі знань.

Тема 8. Взаємодія провідних сфер в економіці знань: освіти, науки, культури і охорони здоров'я.

Сучасні тенденції розвитку сфери освіти в Україні. Наука та інновації. Культура та мистецтво. Система охорони здоров'я. Дія освіти, науки, культури і охорони здоров'я на розвиток особистості і формування економіки знань.

Тема 9. Людський, інтелектуальний, соціальний та духовний капітал.

Сутність, взаємозв'язок, оцінка, напрями розвитку людського, інтелектуального, соціального та духовного капіталів на особистісному, мікро- і макроекономічному рівнях. Порівняльна оцінка людського, інтелектуального, соціального та духовного капіталів України з іншими країнами. Найпроблемніші характеристики і пріоритетні напрями розвитку людського, інтелектуального, соціального та духовного капіталів.

Тема 10. Особливості становлення економіки знань в Україні.

Значення економіки знань для України у контексті глобалізаційних викликів. Необхідність високоякісної освіти та ефективної науки в Україні. Наукове забезпечення функціонування і модернізація освіти в нашій країні, як пріоритетний чинник формування економіки знань.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Розділ 1. Сутність та характерні риси економіки знань</i>												
Тема 1. Основні риси та характеристики постіндустріального етапу розвитку	14	2	2			10						
Тема 2. Порівняльна характеристика економіки знань, інформаційної економіки, інноваційної економіки.	16	4	4			8						
Тема 3. Умови та передумови виникнення економіки знань.	16	4	4			8						
Тема 4 . Економічна сутність та властивості інформації і знань.	14	2	2			10						
Тема 5. Людина як провідний ресурс економіки знань.	16	4	4			8						
Разом за розділом 1	76	16	16			44						
<i>Розділ 2. Умови формування економіки знань.</i>												
Тема 6. Основні параметри економіки знань.	16	4	4			8						
Тема 7. Освіта як головна сфера формування економіки знань.	14	2	2			10						
Тема 8. Взаємодія провідних сфер в економіці знань: освіти, науки, культури і охорони здоров'я.	12	2	2			8						
Тема 9. Людський, інтелектуальний,	16	4	4			8						

соціальний та духовний капітал.												
Тема 10. Особливості становлення економіки знань в Україні.	16	4	4			8						
Разом за розділом 2	74	16	16			42						
<i>Усього годин</i>	150	32	32			86						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Глобалізація як основна характеристика сучасного етапу розвитку економіки	2
2	Інноваційна економіка, інформаційна економіка, економіка знань	4
3	Фінансування розвитку людського капіталу	4
4	Зв'язок знання та інформації	2
5	Людський потенціал інноваційної економіки.	4
6	Держава як ініціатор та координатор становлення і розвитку економіки знань.	4
7	Концепція безперервної освіти впродовж усього життя людини	2
8	Дія освіти, науки, культури і охорони здоров'я на розвиток особистості і формування економіки знань.	2
9	Найпроблемніші характеристики і пріоритетні напрями розвитку людського, інтелектуального, соціального та духовного капіталів.	4
10	Наукове забезпечення функціонування і модернізація освіти в нашій країні, як пріоритетний чинник формування економіки знань.	4
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Створення нових інтелектуальних технологій.	10
2	Інформація і знання як провідні ресурси сучасного розвитку.	8
3	Умови та чинники розвитку економіки знань.	8
4	Сучасні концептуальні погляди на природу інформації.	10
5	Посилення духовної мобільності людського потенціалу в умовах глобалізації.	8
6	Ефективна інноваційна система.	8
7	Взаємодія освіти з ринком праці.	10
8	Сучасні тенденції розвитку сфери освіти в Україні.	8
9	Необхідність високоякісної освіти та ефективної науки в Україні	8
10	Порівняльна оцінка людського, інтелектуального, соціального та духовного капіталів України з іншими країнами.	8
	Разом	86

6. Індивідуальні завдання

1. Основні характеристики сучасного соціально-економічного розвитку.
2. Сутність і фактори сучасного процесу глобалізації.
3. Соціальні фактори і роль інформаційно-комунікаційних технологій у досягненні сталого розвитку.
4. Концепція сталого розвитку: виникнення, сутність і основні напрямки розвитку.
5. Знання як провідний ресурс сучасного розвитку.
6. Відмінності інноваційної економіки від економіки знань.
7. Інформаційні ресурси, інформаційні продукти, інформаційна економіка.
8. Причини і фактори прискореного розвитку людського та інтелектуального капіталів в сучасному господарстві.
9. Єдність і відмінності людського, інтелектуального, соціального і культурного капіталів. Їх значення для поточного етапу національної і світової економіки.
10. Сфера освіти та її роль у формуванні економіки знань.
11. Охорона здоров'я як сфера формування і накопичення людського капіталу.
12. Взаємозв'язок сфер розвитку людини: освіта і наука,
13. Взаємозв'язок сфер розвитку людини: освіта і культура
14. Взаємозв'язок сфер розвитку людини: освіта та охорона здоров'я.
15. Взаємозв'язок сфер розвитку людини: наука і культура.

8. Методи навчання

7. Методи контролю

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою та відповідно до Європейської системи залікових кредитів (ECTS). Підсумком курсу є екзамен.

Контроль та оцінювання за даною дисципліною включає поточний контроль знань, контроль за модульними роботами, екзамен.

Поточний контроль знань (60 балів) складається з активної роботи студента під час семінарських занять, де оцінюються індивідуальні відповіді, участь в обговоренні ситуацій, доповіді на основі самостійного поглибленого вивчення питання з теми курсу; доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ; проведення поточного модульного контролю.

Підсумковий контроль знань здійснюється в кінці у формі екзамену, який проводиться у письмовій формі з наступним обговоренням, оцінюється в 40 балів.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання												Екзам ен	Сума	
Розділ 1					Розділ 2									Разом
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	60	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

T1, T2 ... T8 – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література Основна література

1. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : монографія / Антонюк Л. Л., Поручник А. М., Савчук В. С. – К. : КНЕУ, 2003. – 394 с. 2
2. Аузан А.А. Институциональное проектирование реформ: опыт и попытка прогнозирования. - М.: ГУ ВШЭ, 2007. — 24 с.
3. Бабицкий А.Ф. Социальные законы и теория экономических процессов настоящего и будущего. - К.: МАУП, 2005. – 496 с.
4. Білоцерківець В.В., Лященко А.В. Нова економіка: сутність та генеза. - Д.: Січ, 2007. – 221 с.
5. Гальчинський А.С. Політична неоекономіка: начала оновленої парадигми економічних знань. – К. : Либідь, 2013. – 470 с.
6. Довбенко М.В. Сучасна економічна теорія (Економічна нобелелогія): Навч. посіб.. - К.: Академія, 2005. – 335 с.
7. Економіка знань та її перспективи для України : наук. доп. / В. М. Геєць, В. П. Александрова, Ю. М. Бажал, М. С. Данько, В. В. Дем'яненко ; НАН України ; Інститут економічного прогнозування ; В. М. Геєць (ред.). – К., 2005. – 168 с.
8. Економіка знань: виклики глобалізації та Україна / Національний ін-т стратегічних досліджень ; А. С. Гальчинський (заг. ред.). – К., 2004. – 268 с.
9. Зайцев Ю.К., Савчук В.С. Сучасна політична економія: проблеми та інституціональне поле предмета і методології досліджень: навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2011. — 337 с.
10. Малган, Дж. Искусство государственной стратегии: Мобилизация власти и знания во имя всеобщего блага; пер. с англ. Ю. Каптуревского под науч. ред. Я. Охонько. – М.: Изд. Ин-та Гайдара, 2011. – 472 с.
11. Федулова Л. І. Економіка знань: підруч. для вищ. навч. закл. / Л. І. Федулова. – К. : Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2009. – 600 с.
12. Штер Н. Мир из знания // „Deutschlandl – Frankfurter Societats-Druckerei GmbH. – 2001. – №1. – <http://knowledge.isras.ru/sj/sj2-02stehr.html>
13. Mueller D. Public Choice III. Cambridge University Press, 2003. - 790 p.
14. Persson, T., and G. Tabellini. Political Economics. Explaining Economic Policy. MIT Press, 2000. – 560 p.
15. Roland, G. Transition and Economics. Politics, Markets, and Firms. MIT Press, 2000. – 369 p.

Допоміжна література

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл. – [Изд. 2-ое, испр. и доп.]. – М. : Academia, 2004. – CLXX. – 788 с.

2. Белл Д. Социальные рамки информационного общества / Д. Белл // Новая технократическая волна на Западе / под ред. П. С. Гуревича. – М. : Прогресс, 1986. – С. 330-335
3. Большая советская энциклопедия : В 30-ти тт. [Электронный ресурс] : [Веб-сайт]. – М. : Советская энциклопедия, 1969–1978 – Режим доступа до ресурсу : <http://bse.scilib.com/article047595.html> (дата звернення 07.06.2015) – Назва з екрана.
4. Годин В. В. Управление информационными ресурсами: 17-модульная программа для менеджеров “Управление развитием организации”. Модуль 17 / В. В. Годин, И. К. Корнеев. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 432 с.
5. Жолобов Ю. В. Социальная информация – определение понятия / Ю. В. Жолобов // Материалы пятой международной конференции “Библиотечное дело-2000: проблемы формирования открытого информационного общества”. – М., 2000. – С. 19-21.
6. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс ; пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. – М. : ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
7. Краснова О. А. Свойства информации. [Электронный ресурс] / О. А. Краснова. – Режим доступа до ресурсу : <http://circ.mgpru.ru/works/65/KrasnovaOA/property/property.htm>. (дата звернення 13.04.2014 р.). – Назва з екрана.
8. Махлуп Ф. Производство и распространение знаний в США / Ф. Махлуп. – М. : Прогресс, 1966. – 462 с.
9. Нижегородцев Р. М. Информационная экономика. Книга 2. Управление беспорядком: Экономические основы производства и обращения информации : [монография] / Р. М. Нижегородцев. – Москва – Кострома, 2002. – 173 с.
10. Ніколаєв Є. Б. Теорія інформаційної економіки: зміст і основні суперечності : дис. ... канд. екон. Наук : 08.00.01 / Ніколаєв Євген Борисович ; ДВНЗ “КНЕУ” імені Вадима Гетьмана. – К., 2011. – 172 с.
11. Стоуньер Т. Информационное богатство: профиль постиндустриальной экономики / Т. Стоуньер // Новая технократическая волна на Западе. – М. : Прогресс, 1986. – С. 392-409.
12. Федулова Л. І. Концептуальні засади економіки знань / Л. Федулова // Економічна теорія. – 2008. – № 2. – С. 37-59.
12. Подра О. П. Інвестиції в людський капітал як чинник підвищення якості життя. [Електронний ресурс] / О. П. Подра. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2012_2/Podra_212.htm
13. Федулова Л. І. Державна політика розбудови економіки знань: особливості реалізації антикризової стратегії / Л. І. Федулова, Т. М. Корнеева // Фінанси України. – 2009. – № 10. – С. 3–17.
14. Семиноженко В. Доктрина економіки знань (Проект). [Електронний ресурс] / В. Семиноженко. – Режим доступу: <http://www.semynozhenko.net>
15. Ніколайчук М. В. Інвестиції в людський капітал як передумова становлення та розвитку економіки знань. [Електронний ресурс] / Ніколайчук М. В. – Режим доступу: http://nikolaychuk.at.ua/news/2010-12-08-57_6
16. Coleman, James S. ‘Social Capital in the Creation of Human Capital’// The American Journal of Sociology. — 1988, 94. — S. 95. KEI and KI Indexes (KAM 2012) [Electronic recourse] — Available at: http://info.worldbank.org/etools/kam2/KAM_page5.asp
17. Reporting intellectual capital to augment Research, Development and Innovation in SMEs. — Report to the Commission of the High Level Expert Group on RICARDIS. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. 2006. — 164 p.
18. Supporting Investment in Knowledge Capital, Growth and Innovation: OECD 2013 — [Electronic resource] http://www.oecd-ilibrary.org/industry-and-services/supporting-investment-in-knowledge-capital-growth-and-innovation_9789264193307-en.
19. The Human Capital Report 2017 — [Electronic resource] <http://reports.weforum.org/human-capital-index-2017/#> Стаття

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <http://www.osvita.org.ua/articles/48.html> - Освітній портал - освіта в Україні, освіта за кордоном
2. <http://www.osvita.ua> – Освіта в Україні та за кордоном
3. <http://etet.org.ua/> Журнал «Економічна теорія».
4. <http://eco-science.net/> Журнал «Актуальні проблеми економіки».
5. <http://vopoliteco.ucoz.com/> - Журнал «Вопросы политической экономии».
6. <http://hjournal.ru/journals/journal-of-institutional-studies.html> Журнал інституціональних досліджень.
7. <http://zadorozhnyi.name/zhurnal-sotsialnaya-ekonomika/> Журнал «Социальная экономика».
8. <http://vphil.ru/> Журнал "Вопросы философии".
9. <http://jpart.oxfordjournals.org/> - The Journal of Public Administration Research and Theory.
10. [http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/\(ISSN\)1467-9760](http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/(ISSN)1467-9760) - Journal of Political Philosophy.